

tét. A könyv általában részletesen foglalkozik az európai könyvkiadással is, Magyarország, ha csak említésképpen is, de szintén megjelenik a lapokon. A negyedik, befejező rész *A könyv második forradalma és a tömeges mediatizációja*. A fejezeteket olvasva szinte ki lehet találni, hogy ez a szerző kutatási korszaka. Az 1760-as évektől érezhető fellendülés egészen az első világháború 1914-es kitöréséig megszakítás nélkül tartott, valódi aranykort hozva kiadóra és olvasóra egyaránt.

A könyvben található hatalmas adatmennyiség nem megy az olvashatóság rovására; ellenkezőleg, a munka olvasható marad. Olyan kötetet jelentetett meg az Osiris Kiadó, amely nemcsak a tanárok, egyetemi hallgatók számára nélkülözhetetlen, hanem bátran ajánlható minden könyvszerető embernek.

TULOK PÉTER

(Fordította Balázs Péter; Osiris Kiadó, Budapest, 2005, 400 oldal, 3800 Ft)

A szépség története

Lenyűgöző könyv. Lenyűgöző, ahogy oldalak százain át sorakoznak egymás mellett a szebbnél szebb színes képek, reprodukciók, ismert és kevésbé ismert alkotások. A Szép-

ségről szóló könyv valóban szép, jóleső érzés kézbe venni.

Újszerű pedig abban, hogy egy 2002-ben készült CD-ROM, egy elektronikus médium anyagát alakította át papírformájává. Nem ismerek még egy ilyen nagy formátumú vállalkozást, amely ezt az irányt, tehát az elektronikustól a hagyományos, papír alapú felé tartót valószínűleg meg. Az ellenkezőjére számtalan példa van, eddig megjelent könyvek ezreit, százazreit digitalizálták, erről nem is érdemes beszélni. De fontos kérdés, s e tekintetben újszerű-e a könyv, hogy miként lehet egy elektronikusan elkészített anyagot a papírforma linearitásába átvezetni. Rögtön egy példa: a CD-ROM-on a szövegben egyes szavakat színesen szedtek a készítő, s ezekre kattintva tárultak fel az adott szóra vonatkozó forrásszemelvények, melyek a kifejezés jelentését világították meg. Az elektronikus médiumok térbeli szerkezetben épülnek fel – bármely pontról bármelyik másikra léphetünk egy ugrással –, és a képeknek, szövegeknek terjedelmi korlátai sincsenek, ám amikor a művet síkban, az egymást követő lapok sorozatában akarjuk megvalósítani, akkor nehezebb a dolgunk. A könyvben is színessel szedték az utalószavakat, de a hozzájuk tartozó kis szemelvények, éppen az egyes oldalak terjedelmi kapacitásának korlátozottsága miatt, néhol csak jóval később kerülnek az olvasó elé, s ez va-

lójában igencsak megnehezíti az olvasást. De nézhetjük ezt úgy is, hogy a hagyományos lineáris olvasást teszi lehetetlenné, s egy új módszert ajánl a könyvolvasók számára.

Umberto Eco professzor ezzel egy újabb „nagy dobást” követett el.

A 63 éves olasz irodalmár, aki szélesebb szakmai ismertséget először a *Nyitott mű* című, egy lehetséges új irodalomértelmezési módot bemutató könyvével szerzett, világhírnevet pedig *A rózsza nevével*, egy középkori bencés kolostorban játszódó bűnügyi regénnyel, most az olvasás lehetőségeit próbára tevő (?) vagy új útjait megnyitó könyvvél írta be nevét a „nagy irodalomtörténetbe”. Eco ebben a könyvben sok új gondolatot, nézőpontot vet fel a szépség értelmezésével, értelmezhetőségével kapcsolatban, amint erre már maguk a fejezetcímek is utalnak, pl. *A szörnyek Szépsége, Hölgyek és hősök, A gépek szépsége*. Posztmodernnek nevezhető módszerrel bontja le az „egységes szépség-fogalom” képzetét, s az egész könyvön keresztül azt mutatja meg, hogy az európai kultúra különböző történeti korszakaiban mindig másként vélekedtek a szépségről, az emberek életének mindig más és más területén lett hangsúlyos, központi fogalom a „szép”.

A feldolgozandó anyag hatalmas, még így is, hogy a címmel ellentétben nem „az egyetemes szépség”, hanem csak a „nyugati világ” (értsd Európa) szépségfogalmainak történetét vizsgálja a könyv. E hatalmas anyag szükségessé tesz bizo-

nyos nagyvonalúságot, hiszen nem lehet minden korszakban és minden diszciplináris területen – művészettörténet, filozófia, esztétika, irodalomtörténet, szemiotika, társadalomtörténet – egyformán jártasnak lenni. E nagyvonalúságnak hátrányait is tapasztalhatjuk, például a bevezetés következtelen filozófiai fejtegetéseinek formájában, avagy a szerkesztésnek azon alapelvében, hogy a szépségre vonatkozó információkat elsősorban a művészek és az irodalmárok fennmaradt műveiből szerezhetjük meg, ezért a hétköznapi emberek szépségideáljaival mint forrásszegény anyaggal nem érdemes – sőt nem is lehet – foglalkozni.

De gustibus non est disputandum – mondták a rómaiak: a szépség megítélése szükségszerűen szubjektív. Bizonyára mi másként raktuk volna össze ezt a kötetet, akár szakmai – mondjuk társadalomtörténeti – szempontból is, de ez egyáltalán nem vonja kétségbe azt a tényt, hogy e könyvet mindenkinek meg kell ismernie, akinek igé-

nye van arra, hogy az európai kultúrtörténettel „jó ismerősi” viszonyban legyen.

THIMÁR ATTILA

(Szerkesztette Umberto Eco, fordította Sajó Tamás, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2005, 438 oldal, 8900 Ft)

LUKÁCS LÁSZLÓ – AMBRUS LAJOS – L. SIMON LÁSZLÓ:

Édes szőlő, tüzes bor
A Velencei-tó környékének szőlő- és borkultúrája

Valljuk be: ha borkészítésről, borkultúráról, esetleg borturizmusról esik szó, nem a Velencei-tó környéke jut elsőként eszünkbe. Az erős versenytársakat, Tokajt, Villányt vagy akár a „nagy testvér” Balatont tekintve ez talán nem is meglepő. Annál érdekesebb, hogy az egyes borvidékeinket bemutató reprezentatív kiadványok versenyében e térség igen előkelő helyezést birtokol. Ezidáig talán csak Tokaj-hegyaljáról született olyan kötet, mely az etnográfus Lukács László, valamint a szépíró Ambrus Lajos és L. Simon László borértő triászának munkájához mérhető.

Ambrus Lajos rendszeres olvasói bizonyára örömmel fogadják a hírt, hogy újabb jelentős lépés történt a „Nagy Borkönyv” felé. Az *Édes szőlő, tüzes bor* természetesen nem kizárólag az irodalomkedvelő közönséget szólítja meg, bár számukra is tartogat néhány kellemes meglepetést. Ambrus *Szőlő és bor* című esszéje valódi szépirodalmi csemege, s az olaszrizlingről, illetve a régi magyar szőlőfajtákról írott sorokon is érződik szerzőjük elkötelezettsége a „fentebb stíl” iránt. A kötet ezen arcát Vörösmarty Mihály és Gárdonyi Géza borról írott versei teszik teljessé.

S mindez – bizonyos értelemben – csupán ráadás. A kiadvány gerincét ugyanis Lukács László alapos, tudományos igényű tanulmánya adja,

amely poétikai magasságok helyett a tó környéki emberek jóval földközeli – értsd: *anyaföld-közeli* – világába kalauzol bennünket. A népi prérház- és pinceépítészet jellegzetességei mellett szó esik a filoxérát és a tervgazdálkodást egyaránt át-

vészelő szőlőművelésről, a hozzá kötődő népszokásokról és ünnepekről, Szent Orbán kultuszáról, valamint a Szent Benedictus Borrend tevékenységéről. Az „elmélet” gyakorlatba való átültetéséhez L. Simon László írása nyújt ösztönzést; a legfonto-

